

EDITORIÁL

Epocha dekadencie, symbolizmu, novoromantizmu, secesie, alebo súhrnne počiatkov moderny zasiahla na prelome 19. a 20. storočia všetky literatúry európskeho a amerického kontinentu. „Modernizácia“ sa však prejavila intenzívnym pohybom aj v literatúrach Orientu (Japonsko, India). V tvorbe menších slovanských etník sa modernizmus prelínal s nedoriešenými otázkami národného obrodzenia, v ruskej literatúre koncipoval na nových základoch vzťahy s kultúrou európskeho Západu, no zároveň intenzívne prežíval špecifickú úlohu Ruska v novej situácii. Predstavitelia nových smerov kládli dôraz na vnútorný svet moderného človeka, odcudzeného okoliu, na osamoteného jedinca s pocitmi bezmocnosti a absurdnosti vlastnej existencie. Východisko z tejto situácie modernisti hľadali na ceste k harmónii, ktorá má prekonať absurdnosť sveta a neistotu subjektu v ňom, pričom každý z nich predkladá svoj autorský estetický a myšlienkový model vzťahu človeka a sveta. Téma predstavovaného čísla *Koniec „dlhého 19. storočia“ v európskych literatúrach* má ambíciu prispieť k bližšej identifikácii týchto procesov v kontexte európskeho umenia a filozofie a prezentovať premenlivé aspekty moderny, poetiku literárneho textu, podoby a premeny žánru až k jej „rozplynutiu“ v iných literárnych a umeleckých koncepciách. Súčasná literárna veda nastoľuje otázky interpretácie moderny ako začiatku novej a svojráznej epochy či naopak, fenoménu pripomínajúceho pozabudnuté základy európskej civilizácie (antika). Poukazuje na fakt, že často radikálna transformácia moderných žánrov (najmä prózy a drámy) aktualizovala dávnejšie tendencie barokovej či romantической poézie a jej novátorský potenciál. V centre záujmu bádania sa nachádza aj polemický a napätý vzťah modernistických smerov a avantgardy ako teoretický a historiografický problém kontinuity resp. diskontinuity literárneho procesu.

Vladimír Svatoň a Soňa Pašteková